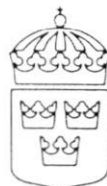

Motion till riksdagen

1987/88:Sf28

av Carl Bildt m. fl. (m)

med anledning av prop. 1987/88:121 om extra höjning av basbeloppet m. m.

Mot.
1987/88
Sf28-32

Förslaget

I propositionen föreslås att basbeloppet, i samband med att det fastställs för år 1989, först skall räknas upp med 600 kr.

Syftet är att pensionärerna härigenom slutgiltigt skall kompenseras för det fr. o. m. 1984 genomförda avdraget på basbeloppet. Detta avdrag var en följd av den kraftiga devalvering som var en av de första åtgärder den ny-tillträdde socialdemokratiska regeringen vidtog hösten 1982.

Kostnaden för den pensionsuppräknings som följer av den extra höjningen av basbeloppet beräknas till 2 650 milj. kr., varav 1 210 milj. kr. avser folkpension och 1 440 milj. kr. avser ATP.

Motsvarande kostnadsökning för basbeloppsanknutna förmåner utanför pensionsområdet beräknas uppgå till 175 milj. kr. och gäller främst studiemedel och bidragsförskott.

Enligt propositionen skall kostnadsökningen för ATP-systemet täckas genom en höjning av ATP-avgiften med 0,4 procentenheter till 11,0% av avgiftsunderlaget för år 1989.

Något förslag till finansiering av de övriga extra kostnaderna lämnas inte i propositionen. Emellertid har finansministern meddelat att resterande finansieringsbehov avses bli tillgodosett genom att skatten på omsättningen av värdepapper utvidgas till att även omfatta handel på penning- och obligationsmarknaden.

Det socialdemokratiska pensionssviket

Inför 1982 års val ställde socialdemokraterna ut vallöftet till pensionärerna att värdesäkring av pensionerna skulle knytas till konsumentprisindex genom en förändring av det då gällande basbeloppet. Man hävdade att detta urholkats genom att det sedan 1981 inte påverkades av energipriserna och indirekta skatter. Socialdemokraterna kritiserade dessutom att basbeloppet fr. o. m. 1982 bara höjdes en gång per år, den 1 januari, och inte som tidigare varje gång konsumentpriserna stigit med 3% sedan föregående höjning.

Det socialdemokratiska pensionslöftet var, som det bl. a. formulerades, att värdesäkring av pensionerna skulle återställas, en av socialdemokratiens främsta och heligaste utfästelser den gången. I valtal, pressmeddelanden, broschyrer och riksomfattande annonser angreps de borgerliga regeringarnas hantering av pensionsfrågorna, trots de mycket kraftiga pen-

sionshöjningarna under de borgerliga regeringsåren. Man utlovade att om det blev socialdemokratisk regering skulle basbeloppet fr. o. m. 1983 följa konsumentprisindex, vilket, hävdades det, skulle ge effekt på pensionerna fr. o. m. 1984. Socialdemokraterna valde dock, trots sin annars hårda kritik mot denna ordning, att plädера för en fortsatt höjning av basbeloppet en gång om året, och inte som före 1982, varje gång prinsnivån stigit med 3%. I gengäld utlovades ett förskott avpassat till under året förväntad inflation. Förskottet skulle utformas som en extra höjning av basbeloppet.

Den ny tillträdde socialdemokratiska regeringen lade sedan mycket riktigt ut ett tillägg till 1983 års basbelopp med 300 kr., vilket höjde pensionerna med ca 1,7 procentenheter.

Därefter svek regeringen pensionslöftet. Fr. o. m. 1984 görs ingen extra höjning med hänsyn till förväntad inflation under året. Förskottet drogs in. Basbeloppet höjdes med endast 600 kr., vilket motsvarade ungefär 3%. Det var nästan bara en tredjedel av höjningen av den allmänna prinsnivån under det föregående året. Effekterna mildrades en aning, främst för dem med låg pension, genom något förändrade regler för hur pensionerna relateras till basbeloppet. Ändå fick en pensionär utan ATP bara ungefär hälften av den ökning som socialdemokraterna hade utfäst i sitt pensionslöfte.

Den dåvarande socialministern ställde i detta läge ut ett nytt löfte, nämligen att pensionärerna skulle kompenseras när samhällsekonomin tillät det.

Vår inställning

Vi kritiserade den socialdemokratiska regeringen hårt för löftesbrottet. Utställda löften skall hållas.

Fria, demokratiska val bygger på tanken att partierna före valet presenterar sina alternativ. Väljarna bereds därigenom möjlighet till ett rationellt ställningstagande. En förutsättning för detta är att partierna ger en ärlig bild av sin politik.

Politisk ohederlighet kan aldrig tolereras. Vad pensionssveket inneburit för pensionärerna kan inte kompenseras, även om det i propositionen nu hävdas att pensionärerna erhåller "full kompensation". Spareffekten av den socialdemokratiska pensionsneddragningen torde ackumulerat för perioden fr. o. m. år 1984 t. o. m. år 1988 vara av storleksordningen 20 miljarder kronor. Åtgärden har således varit synnerligen omfattande.

Det är enligt vår mening oundgängligen nödvändigt att ökningstakten i de offentliga utgifterna nedbringas. Vi riktar inte heller vår kritik mot regeringens sparambitioner, men däremot mot den politiska ohederlighet som manifesterades genom det socialdemokratiska pensionssveket. Det är givetvis den socialdemokratiska regeringens skyldighet att söka den rättelse som rimligen kan åvägbringas, nämligen att räkna upp basbeloppet med det resterande devalveringsavdraget. Vi godtar förslaget i denna del.

Av skäl som vi nu övergår till att redovisa kan vi inte tillstyrka propositionens förslag till finansiering av de ökade kostnader som den extra uppräkningsavdraget av basbeloppet medför.

Regeringens förslag leder som nämnts till en årlig ökning av pensionsutgifterna med 2 650 milj. kr., varav 1 210 milj. kr. avser folkpension och 1 440 milj. kr. avser ATP. Den extra basbeloppshöjningen medför också ökningsar för kostnaderna för framför allt studiemedel och bidragsförskott med sammanlagt 175 milj. kr. Totalt sett ökar de offentliga utgifterna med drygt 2 825 milj. kr. Av dessa medel kan uppmot 500 milj. kr. beräknas återgå till det allmänna i form av ökade skatteintäkter.

För att kompensera ATP-systemet för de nya utgifterna föreslår regeringen en höjning av ATP-avgiften med 0,4 procentenheter. Finansministern har emellertid antytt att höjningen kan komma att återtas under hösten för att inte ytterligare försvåra nästa års avtalsrörelse.

Regeringens brist på fasthet och konsekvens när det gäller arbetsgivaravgifterna återupprepas också i år. Förra året genomdrev regeringen en höjning av dessa avgifter med 1,3 procentenheter. Vi motsatte oss förslaget när det presenterades. Även senare under våren var vi kritiska, när regeringen förklarade sig beredd att återta höjningen endast under vissa förutsättningar. Under hösten svängde emellertid regeringen i denna fråga och höjningen återtog. När nu årets avtalsrörelse av allt att döma leder till att det s. k. katastrofalternativet infrias, som finansministern räknade med som varnande exempel i finansplanen, föreslår regeringen åtgärder som ytterligare försämrar konkurrensläget för svenskt näringsliv. Detta är naturligtvis bakvänd politik.

Enligt vår uppfattning är höjningen av ATP-avgiften onödig. Även om pensionsutbetalningarnas storlek i ATP-systemet redan överstiger de inbetalningar som görs ökar emellertid fortfarande AP-fondernas reala värde till följd av de ränteinkomster som fondkapitalet genererar. En höjning av avgiftsuttaget i enlighet med regeringsförslaget skulle ytterligare öka fondernas reala storlek under nästkommande år, vilket enligt vår uppfattning inte är vare sig nödvändigt eller önskvärt.

Något ytterligare förslag till finansiering utöver höjningen av ATP-avgiften finns inte i propositionen. Olika regeringsföreträdare har emellertid framhållit att den aviserade utvidgningen av omsättningsskatten på värdepapper skall ses som en delfinansiering av det nu framlagda förslaget om en extra höjning av basbeloppet.

Utvidgningen av omsättningsskatten på värdepapper har emellertid inte någon konsumtionsdämpande effekt som skulle kunna kompensera för den konsumtionsökning som följer av den extra höjningen av basbeloppet. I stället leder utvidgningen av omsättningsskatten till en försämring av funktionsdugligheten på berörda finansiella marknader. Inte mindre än 35 av 37 remissinstanser, däribland fullmäktige i både riksbanken och riksgälden, har utförligt och med tunga argument pekat på de negativa effekter för samhällsekonomin som skulle följa på förslaget. I slutändan leder skatten till att räntan pressas upp och därmed också till en minskad investeringsbenägenhet i näringslivet.

Förutom att det två skattehöjningarna leder till en fortsatt uppressning av

skattetrycket med nästan 0.3 procentenheter, är de direkt skadliga för samhällsekonomin.

Vi anser således att de nya skattehöjningarna måste avvisas. Regeringens finansieringsförslag kan därför inte godtas.

Det av oss i januari redovisade budgetförslaget för nästkommande budgetår och våra ställningstaganden till de av regeringen hittills under våren framlagda särpropositionerna medger ett tillräckligt finansiellt utrymme för att klara kostnaden över statsbudgeten för den föreslagna extra höjningen av basbeloppet. Den slutgiltiga bedömningen måste dock anstå till dess att regeringen presenterat kompletteringspropositionen. Vi kan inte nu utsluta att ytterligare finanspolitiska åtgärder då kan visa sig nödvändiga.

I en situation då den offentliga sektorn som helhet uppvisar överskott och då saldoto i statsbudgeten är näst intill i balans utgör den statsfinansiella situationen emellertid inte den största restriktionen vid den typ av överväganden som aktualiseras av propositionen.

Viktigare är att den stabiliseringspolitiska situationen beaktas. Utvecklingen i samhällsekonomin präglas för närvarande av accelererande bytesbalansunderskott, ökad inflationstakt, försämrat kostnadsläge och stark överhettning inom flera produktionssektorer och på viktiga marknader. De skattehöjningar som regeringen anvisar som "finansiering" av förslaget om extra höjning av basbeloppet har ingen eller ringa konsumtionsdämpande effekt och parerar därför inte den konsumtionsökning som följer av regeringens förslag. Därmed skulle den stabiliseringspolitiska situationen förvärras.

Under flera år har moderata samlingspartiet efterlyst dels en stramare finanspolitik, dels åtgärder för att vända den negativa utvecklingen av hushållens sparande. Vi har även i riksdagen presenterat konkreta alternativ till regeringens politik med en sådan inriktning. Både regeringen och riksdagens socialistiska majoritet har emellertid konsekvent avvisat våra förslag. Det är dock angeläget att regeringen senast i kompletteringspropositionen tar fasta på de uppmaningar och åtgärder som vi länge givit uttryck för och kommer med förslag som motverkar den annalkande försämringen av samhällsekonomin.

Mot. 1987/88
Sf28

Hemställan

Mot. 1987/88

Sf28

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen avslår det till propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1987:1318) om procentsats för uttag av avgift för åren 1988 och 1989 till försäkringen för tilläggspension,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av finanspolitiska och stabiliseringspolitiska åtgärder i kompletteringspropositionen.

Stockholm den 28 mars 1988

Carl Bildt (m)

Lars Tobisson (m)

Anders Björck (m)

Nils Carlshamre (m)

Rolf Dahlberg (m)

Bo Lundgren (m)

Arne Andersson (m)

i Ljung

Ingrid Sundberg (m)

Ingegerd Troedsson (m)

Rolf Clarkson (m)

Ann-Cathrine Haglund (m)

Sonja Rembo (m)

Per-Olof Strindberg (m)